

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація.

Аналіз визначень глобальних проблем, їх сутність, класифікація, головні причини виникнення та шляхи вирішення.

Ключові слова.

Глобалізм, поняття «глобальні проблеми», сутність глобальних проблем.

Abstract.

An analysis of the definitions of global problems, their essence, classification, the main causes of occurrence and ways to solve it

Keywords.

Globalism, the concept of "global problems", the essence of global problems.

Вступ

На межі тисячоліть людство зіткнулося з надзвичайно гострими проблемами, які дістали назву «глобальні» під ними ми можемо розуміти сукупність суперечливих процесів, що є змістом сучасної кризи світової цивілізації. Глобальні проблеми створюють загрозу нормальному розвитку і навіть існуванню країн світу, потребують для відвернення цих катастрофічних наслідків спільних зусиль, тобто мають всеохоплюючий, планетарний, глобальний характер.

Серед глобальних проблем найчастіше фігурують сировинна, продовольча, екологічна, демографічна, енергетична, проблеми миру та роззброєння, подолання бідності та відсталості, які не нові для людства. З розвитком людської цивілізації можуть виникати нові глобальні проблеми. До них можна віднести такі як: освоєння та використання ресурсів Світового океану та Космосу. Їх аналіз дає змогу відзначити, що вони тісно взаємопов'язані. Важливою ознакою проблем розвитку людської цивілізації є їх глобальний характер, адже вони зачіпають життєво важливі інтереси всіх держав і народів світу, виступають потужним фактором посилення взаємозалежності та цілісності світу, надаючи йому нових інтеграційних рис.

Метою даної роботи є вивчення сутності глобальних проблем сучасності та основних шляхів їх вирішення.

Результати досліджень

Кожна з глобальних проблем породжена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, природно-кліматичними умовами, тобто речовим змістом суспільного способу виробництва, а з іншого – специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин власності. За всієї різноманітності причин глобальних проблем існують спільні для них причинно-наслідкові зв'язки, властиві розвиткові технологічного способу виробництва. Можна розглянути таку класифікацію глобальних проблем сучасності:

- проблеми, що виникають у сфері взаємодії природи і суспільства, серед них слід виділити надійне забезпечення людства сировиною, енергією, продовольством тощо, раціональне природокористування і збереження природного навколишнього середовища, раціональне використання ресурсів Світового океану, мирне освоєння космічного простору [1, с.439].
- глобальні проблеми у сфері суспільних взаємовідносин, які пов'язані із роззброєнням, конверсією військового виробництва і збереженням миру, відверненням світової термоядерної війни, недопущенням локальних, регіональних і міжнародних криз та забезпечення стабільного миру; подолання економічної відсталості частини регіонів і країн світу [1, с.440].

- глобальні проблеми розвитку людської цивілізації, пов'язані із забезпеченням життєвих потреб народів усіх країн незалежно від їх соціального ладу, рівня соціально-економічного розвитку, географічного місця розташування і можуть бути вирішені шляхом співробітництва та взаємодії всіх держав, їх невирішеність породжує загрозу для майбутнього нашої цивілізації [1, с.441].

Отже, глобальні проблеми досить різноманітні за своїм змістом, їх розвиток має суперечливий та багатовимірний характер. Водночас вони мають цілий ряд загальних специфічних рис, що виділяє їх на фоні інших проблем світової економіки. Специфіка глобальних проблем полягає в наявності ряду притаманних їм спільних рис:

- 1) кожна з цих проблем і всі разом відіграють важливу роль для майбутнього людства. Тому затримка з їх вирішенням призведе до деградації умов життя і виробничої діяльності на планеті, що несе в собі смертельну небезпеку для існування людської цивілізації;
- 2) у процесах і явищах глобальних проблем проявляється поглиблення та ускладнення світогосподарських зв'язків, інтернаціоналізація інших суспільних процесів на Землі;
- 3) розв'язання цих проблем можливе лише за умови об'єднання зусиль усіх держав і народів[2, с.42].

Знайти основні шляхи та засоби вирішення глобальних проблем – це значить забезпечити умови виживання всіх народів і подальший соціально-економічний розвиток людської цивілізації. Глобальні проблеми – це нехаотичні явища і процеси: вони тісно взаємопов'язані. Для їх вирішення потрібні нові підходи і практичні заходи, які б виходили із цілісності світу, необхідності співробітництва в планетарному масштабі. Треба будь-що зберегти мир на планеті. А це означає, що народи світу мають засвоїти нове політичне мислення, тобто усвідомлення важливості і негайного вирішення глобальних проблем, включаючи розробку системи ефективних міжнародних процедур і механізмів, здатних забезпечити збереження і розвиток людської цивілізації в цілому[3, с.393].

Дослідивши це питання можна сказати, що все-таки глобальні проблеми можна вирішити. Для цього необхідні достатні науково-технічні і матеріальні досягнення. Також можна навести численні приклади успішних спроб щодо розв'язання, хоча б часткового, ряду глобальних проблем. От, на міжнародному рівні приділяється велика увага екологічним проблемам. Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку розробляє програми покращання якості природного середовища та загального екологічного стану. Ця комісія і ряд інших міжнародних організацій визначають критерії екологічної безпеки, розробляють короткострокові та довгострокові програми. У 2000 р. витрати на природоохоронні заходи зросли приблизно у 6 разів проти рівня витрат 1970 р.

Важливу роль в охороні навколишнього середовища відіграє регіональне співробітництво. Зокрема, у документах ЄС неодноразово підкреслювалась необхідність розвитку регіональної стратегії у цій сфері і раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є найбільш кризовим в екологічному плані. В ЄС навіть система оподаткування будується таким чином, щоб стимулювати збереження природного середовища.

У вирішенні демографічної проблеми значну роль відіграла п'ята Всесвітня конференція ООН з народонаселення, що відбулася у Каїрі на якій було прийнято Програму дій щодо визначення політики народонаселення в усьому світі на період до 2015 р. Вона містить положення, що стосуються чисельності населення, його приросту та структури, міжнародної міграції, освіти, а також визначають шляхи співробітництва у розв'язанні демографічної проблеми. Одночасно було встановлено і суму коштів, необхідних для її реалізації, – близько 17 млрд. дол., [3, с.394].

Джерелами ресурсів та засобами розв'язання глобальних проблем у нинішніх умовах виступають:

- офіційна допомога з боку економічно розвинених країн країнам, що розвиваються;
- іноземні приватні інвестиції;
- застосування економічних важелів управління якістю довкілля, зокрема субсидій і дотацій за виготовлення екологічно чистої продукції, за виконання державних екологічних проектів, екологічні платежі за всі види забруднення довкілля, виплати на охорону природи і поліпшення екологічних результатів, пільгове або дискримінуюче кредитування, оподаткування і ціноутворення, екологічне страхування тощо;
- об'єднання зусиль усіх країн світу для розв'язання глобальних проблем;
- збільшення витрат держав світового співтовариства на подолання насамперед екологічної кризи;
- створення за рахунок країн, які заподіяли найбільшої шкоди планеті, своєрідного фонду екологічної безпеки з метою ліквідації найзагрозливіших для довкілля джерел небезпеки;
- посилення відповідальності країн світового співтовариства за збереження природи;
- стимулювання виробництва таких зразків транспортних засобів, техніки, які б не завдавали шкоди довкіллю, забезпечували економію всіх паливно-енергетичних ресурсів.

Складність розв'язання глобальних проблем сучасності не означає, що світова спільнота не усвідомлює згубної небезпеки їх ігнорування, потреби комплексного міждержавного підходу до їх вирішення, [4, с.445].

Висновки

Отже, поняття «глобальні проблеми» походить від французького слова «Global», що означає «всезагальний», «той, що охоплює всю земну кулю» [5]. Кожна з глобальних проблем породжена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, природно-кліматичними умовами, тобто речовим змістом суспільного способу виробництва, а з іншого – специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин власності. Лише від нашого свідомого вибору і загальних зусиль залежить майбутнє людства [6].

Свою роль у регулюванні зазначених процесів, у розв'язанні глобальних проблем повинні відіграти ООН, МВФ, СОТ, регіональні та галузеві організації, котрі мають великий досвід координації міжнародних зусиль, використання ресурсів, регулювання міжнародних та економічних зусиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Федоренко В.Г., Діденко О.М, Руженський М.М., Іткін О.Ф. Політична економія: Підручник / За науковою ред. доктора економ, наук, В. Г. Федоренка. – К: Алерта2008. – 487 с.
2. Старостіна А., Канищенко О. Суперечливі шляхи економічної глобалізації // Економіка України. – 2008. – №5. – С.58-65.
3. Мочерний С. В. Економічна теорія: Посібник – К: Видавничий центр «Академія», 2003 – 656 с.
4. Політекономія: Підручник / За загальною редакцією Ю.В. Ніколенка.– Київ: ЦУЛ 2003 – 479 с.
5. Корнієнко В. О. Основні політико-ідеологічні доктрини та глобальні проблеми сучасності [Текст] : навч. посіб. для студ. / В. О. Корнієнко, Г. Я. Буртяк. — ВНТУ : Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця, 2003. — 91 с.
6. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.

Савельєва Аліна Олександрівна – факультет менеджменту та інформаційної безпеки, група МОФ-15б

Науковий керівник: *Корнієнко Валерій Олександрович* – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця.

Savelyeva Alina Aleksandrovna - Faculty of Management and Information Security, group MOF-15b

Scientific supervisor: Valery Alexandrovich Kornienko - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia.